

РЕЦЕНЗИЯ

от Валери Иванов Апостолов

Доцент в Университет за Национално и Световно Стопанство, доктор по Икономика.
(име, презиме, фамилия – академична длъжност в научна организация, научна степен)

На дисертационен труд за присъждане на научна степен „**доктор на науките**” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: Йоланта Пуач-Олшевска

Тема: „Финансовая безопасность в Республике Польша” (2015-2022)

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 107/01.03.2023г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Финансовая безопасность в Республике Польша” (2015-2022), за придобиване на научна степен „доктор на науките” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е Йоланта Пуач-Олшевска – кандидат към катедра Финанси към ВУЗФ.

Предадените от Йоланта Пуач-Олшевска материали включват документи по представен опис: автобиография, копие на диплома за придобита образователно-квалификационна степен „доктор“ на хуманитарните науки в областта на политологията, присъдена с решение на Факултет по политология в Университет „Мария-Кюри Склодовска“, дисертационен труд, автореферат, Таблица за изпълнение на минималните национални изисквания за научна степен "доктор на науките", Информация за приноса на кандидата, резюмета на публикациите. Общо представени материали 24 броя.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Йоланта Пуач-Олшевска завършва Университет за социални и икономически науки в Тусзуп, изследвания от първи цикъл, Факултет по хуманитарни науки, специалност - политически науки, за периода 2001-2003г., след което в периода 2003-2005 завършва Педагогическа академия - Комисия по национално образование в Краков - специалност политически науки, Факултет по хуманитарни науки, специалност - местно самоуправление и регионална политика. В периода 2006-2010 защитава Докторска степен по хуманитарни науки в областта на политическите науки Университет "Мария Кюри-Склодовска" в Люблин, Факултет по политически науки.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Тематиката, която се разглежда в дисертацията е финансовата сигурност в Полша. Авторката разглежда грешната финансова и икономическа политика на страната, като заплаха за финансовата сигурност на страната. Актуалността на тематиката е продиктувана от необходимостта, за използването на адекватни и правилни решения и инструменти в правилния момент, което ще позволи на държавата да получава надеждни финансови потоци. Основната цел на изследването е да се анализира нивото на финансова сигурност в Полша на фона на бързите икономически промени в страната през 2015-2022 г. Дисертацията има аналитичен характер и обхваща условията за финансова сигурност в Полша. В своя анализ, авторката отбелязва, че е правилно е да се проведе проучване, състоящо се от събиране и разработване на показатели, които влияят на нивото на финансова сигурност в Полша, каквито са производство, инвестиции, публични финанси, външна търговия, положение на предприятията, както и парично-кредитната политика и пазарите на активи. Авторката разглежда важните предпоставки за финансовата сигурност, каквито са мрежата за финансова сигурност, надзора на финансовите инструменти дейността на финансовите институции имащи пряко и косвено отношение към сигурността на финансовия сектор, регулатора- комисията за финансов надзор спрямо субектите на финансовия пазар и законодателната рамка. Актуалността на разработвания в дисертационния труд - проблем в научно и научно-приложно отношение, като „сигурност“ се концентрира и дефинира преди всичко в контекста на националната сигурност. В представената дисертационна работа е де-

монстриран цялостен и междудисциплинарен подход към същността на финансовата сигурност.

4. Познаване на проблема

Кандидата Йоланта Пуач-Олшевска, със своите разработки и представени материали показва задълбоченост в изследването на заплахата за финансовата сигурност на страната, като е стигнала до заключението, че то се корени в неправилната финансова и икономическа политика на страната. Анализирайки ситуацията авторката прави заключение, че правилно провежданата финансова политика на държавата, трябва да доведе до използването на навременни решения и инструменти, които ще позволят на държавата да получава надеждни финансови потоци. Финансовата сигурност на държавата зависи от ефективността и точността на дейностите, извършвани от държавните финансови институции.

5. Методика на изследването

Авторката в своята дисертация използва успешно следните изследователските методи : **Институционален анализ** на инструментите за надзор на субектите на финансовия пазар основавайки се на данни от Централното статистическо управление, Управлението за финансов надзор, Националната банка на Полша и Статистическото управление на Европейския съюз. Като е извършен сравнителен анализ на Полша и страните от ЕС по отношение на курса на еврото спрямо националните валути, средните обменни курсове, вноса, износа, цените на хранителните продукти, заплатите, инфлацията, цените на енергоносителите, пазара на жилища използвайки **Сравнителен метод**. Авторката е събираща, анализираща и обработвала данни и информация от съществуващи източници, след което е формулирала изводи на база на изследвания проблем използвайки метода **Desk research**. Накрая в широк, междудисциплинарен смисъл авторката е направила **Критичен анализ** на тематичната литература по отношение конкретни правни норми, които определят дейността на отделните звена в системата за противодействие на заплахите за сигурността. Така избраните изследователски методи на изследване позволяват да се създаде обща методика, която позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационния труд на тема: „Финансова безопасност в Републике Польша” (2015-2022) е в обем 251 страници съставляващи пет глави, заключение, библиографска справка, приложения - графики, таблици и схеми.

Във въведението се очертава, че изборът на проблеми, свързани с финансовия мениджмънт в Република Полша за научни изследвания, е важен въпрос, който също е относително рядко изследван в научната литература, което оправдава концепцията за задълбочени изследвания в тази област. Авторката обосновава основната цел на изследването е то да представи дискурс за финансовата сигурност и желаните посоки на развитие, както и за формирането на бъдещи явления в контекста на фискалната, паричната и надзорната политика.

Глава 1-ва Понятие и същността на финансовата сигурност

Тази глава изследва теоретичните постановки на „сигурността“, като общо понятие, обхващащо предмета на измерението, обемът на мерките и техниките в областта на политиката за сигурност, а така също и концепцията за пространствена защита на държавата. Разглежда се и субективния аспект, който пряко засяга субектите и процеса – известен още като функционално или перспективно измерение, той насочва вниманието към важната роля, която социалните процеси играят на международно ниво. Разгледана и анализирана е типологията на заплахите, като явление, което е опасно и неблагоприятно за интересите и ключовите ценности на определен субект (личност или група), което е следствие от действията на други субекти на обществения живот. В тази глава авторката анализира: търсенето и производство, инвестициите, публичните финанси, външната търговия, финансовото състояние на предприятията и паричната политика и пазарите на активи. Направен е и аналитичен на влиянието на пандемията върху финансовия риск и действията, които ограничават системните рискове във финансите на страната.

Глава 2-ра Финансова предпазна мрежа. Надзор на финансови инструменти в Полша

Тази глава са анализирани дейностите и правомощията на **Националната банка** на Полша, като са разгледани нейната цел, задачи, функции и инструменти. Използвайки законите си функции и системния си статус, чрез дейностите, които осъществява по депозитни и кредитни операции, лихвени проценти, задължителни резерви, както и операциите на свободния пазар. Разгледана е цялостната дейност и функции на **Комисията за финансов надзор** по отношение на нейния състав и организацията и задачите, които са и възложени във връзка с надзора на финансовите пазари, анализирани са дейностите по обхват на този надзор, както и допълнителния и начините за финансиране. Анализирана е дейността на **ми-**

нистерство на финансите, което е отговорно за съставянето, изпълнението и контрола на държавния бюджет, както и на **Комитетът за финансова стабилност**, като орган за макропруденциален надзор в Република Полша и Банковия гаранционен фонд, с който се обезпечават вземанията на титуляри на регистрирани банкови сметки и други вземания, произтичащи от друга банкова дейност, в случай на изпадане в несъстоятелност на банката. Съгласно изискванията на Директива 2014/49/ЕС на Европейският парламент и на Съвета всяка страна, членка на Европейския съюз, е длъжна да създаде поне една система за гарантиране на депозитите.

Глава 3-та Дейности на държавните институции за гарантиране сигурността на финансовия сектор

Разглежда въпроса за Мониторинга и противодействието на заплахите за финансовия пазар и институциите които го осъществяват. Авторката е анализирала дейността на :

- Националната Банка на Полша, която извършва мониторинг, при който анализира шокове и оценява способността на банките да покриват кредитни загуби в резултат на икономическия спад. Резултатите от мониторинга се включват в шестмесечни отчети, а текущият мониторинг предоставя ежедневна информация за финансовите пазари, за спазването на правилата за ликвидност от банките и тримесечни надзорни оценки на търговските банки.
- Комисията за финансов надзор, като част от сигурността контролира финансовите институции чрез надзорен механизъм, основан на проучване и оценка на надзорни рискове, известен като SRI, в който се сравняват анализираният риск.
- Дейността на министъра на финансите по отношение на гарантирането на сигурността на финансовия сектор, като са анализирани неговите функции и правомощия по възможността да предоставя пряка финансова подкрепа на финансови институции в кризисни ситуации, които могат да изпаднат в несъстоятелност.
- Комитета за финансова стабилност по отношение на сътрудничеството на контролираните институции в рамките на задълженията му по закон, приема решения за препоръки до министъра на финансите за поддържане на нивото на антицикличния буфер и има достъп до годишните доклади за стабилността на финансовата система, изготвени от Националната банка на Полша, за да идентифицира най-важните източници на заплахи за стабилността на полските публични финанси.

Глава 4-та Дейност на Комисията за финансов надзор по отношение на субектите на финансовия пазар

В тази глава са анализирани дейността и правната регламентация на Надзора на банковия пазар, застрахователния и пенсионен пазар, дейността на КФН по разглеждане на жалбите за дейността на под надзорните лица. Анализирани са и процеса и последствията от присъединяването на Полша към ЕС и рефлексията към полски финанси. Направен е и сравнителен анализ на Полша на фона на страни от ЕС, оценката на полската валута е повлияна от политиката, следвана от Съвета за парична политика, който повиши лихвените проценти общо шест пъти от октомври 2021 г. до март 2022 г., за да защити полската злота от нейното обезценяване. Анализирани са курса на евро спрямо национални валути и средните обменни курсове. Направен е сравнителен анализ на вноса и износа като техния индекс за 2022 година поставя Полша на 7мо място в страните от ЕС. Разгледани и анализирани са важни фактори, като цената на храните, нивото на заплащане, Инфлацията, цените на енергията и движението на пазара на жилища.

Дисертационния труд се позовава на материали, върху които се градят приносите, които са достоверни и събрани от официални източници.

Глава 5-та Законодателна дейност

В последната глава авторката прави анализ на законодателната рамка и съответствието на полската правна система с европейското законодателство, имплементирането на изискванията на регламентите и директивите ЕС, и че процеса се счита за завършен, тогава когато се оцени методът на неговото прилагане. Авторката посочва и принципите, които гарантират прилагането на правото на Европейския съюз: принципът на универсалност, ефективност и навременност.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Съдържателния анализ на научните и научно-приложните постижения в дисертационния труд разкриват: - холистичен и интердисциплинарен подход към същността на финансовата сигурност; - финансовата сигурност на държавата и нейната заплаха е неправилно насочената финансово-икономическа политика на страната; - членството в Европейския съюз на Полша оказва съществено влияние върху финансовата сигурност, но поради честото пренебрегване от страна на правителството на принципите, директивите и препоръките на ЕС, финансовата сигурност на Полша е подкопана.

Научноприложните приноси на дисертационния труд е цялостно изследване, анализ и обобщение на финансовата сигурност в Полша на фона на бързите икономически промени в

страната през 2015-2022 г., като са разгледани подробно факторите оказващи влияние и имащи отношение към тази финансова сигурност, Дисертационния труд е базиран на събрани и систематизирани данни.

Може да се направи заключение, че приносите и значимостта на разработката за науката и практиката са от значение за финансовата сигурност на Полша и за правилно насочване на финансово-икономическа политика на страната.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите могат да бъдат класифицирани по:

Кандидатът е приложил 3 броя монографии, 13 броя раздели в монографични трудове, 1брой статия с импакт-фактор публикувана в Scopus, 1брой статия с импакт-фактор публикувана в Web of Science и 6 броя статии публикувани в научни списания- общо 24 броя.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Кандидата е изпълнил изискването за минималните национални изисквания за придобиване на научна степен „доктор на науките“ в професионалното направление 3.8. Икономика видно от приложената Справка.

10. Лично участие на кандидата

Давам положителна оценка за личното участие на кандидата в проведеното дисертационно изследване. Формулираните приноси и получени резултати, са лична заслуга на Йоланта Пуач-Олшевска. В представения и оценяван дисертационен труд липсва плагиатство

11. Автореферат

Съдържанието и качеството на автореферата са направени според изискванията и отразяват основните резултати, постигнати в дисертационния труд.

12. Критични забележки и препоръки

Нямам забележки и препоръки към проведеното изследване и комплекта материали.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръки за бъдещо изследване на научните и научно-приложни приноси на дисертационното изследване, необходимо е да продължи анализа на финансовата стабилност, като се определят бъдещи необходими действия за финансова сигурност в контекста на последиците от войната в Украйна, заради която растежа на икономиката и инфлацията в еврозоната станаха много несигурни, отделно задълбочаващата се световна икономическа и финансова криза ще донесе на Европа и света щети, както във финансовата, така и в икономическа сфера, които ще са значителни и трудно изчислими.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидата Йоланта Пуач-Олшевска **притежава** дълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното дисертационно изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди научна степен „доктор на науките“* на Йоланта Пуач-Олшевска в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика;

10.04.20203 г.

Рецензент:

(доц. д-р Валери Апостолов)